

# UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasiilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša  
v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.  
Vse leto velja . . . 10—K  
pol leta . . . . . 5—  
četrt leta . . . . . 2-50  
posamezne številke po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h  
" " " dvakrat . . . 12 "  
" " " trikrat . . . 10 "  
za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 8 h.  
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša  
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

## Jubilej Zaveze.

Slovanski bratje na našem jubileju.

Deželno osrednjo zvezo učiteljskih društev v kraljestvu Češkem bosta zastopala predsednik Jos. Smrtka in tajnik Bohdan Skála. Deželno osrednjo zvezo meščanskih šol v kraljestvu Češkem bo zastopal kol. P. Skalický, Zvezo moravskih učiteljskih društev pa predsednik in poslanec Jos. Havlik. — Tovariš Bohdan Skála je za slavnostno zborovanje prijavil referat »Učiteljsva državljanska svoboda in svoboda prepričanja«.

Iz našega uredništva.

Ob Zavezinem jubileju izide naš list v slavnostni obliki in v večjem obsegu. — Vabimo vsakogar, naj prispeva za to številko, ko jo poklonimo kot pozdravni dar svojim slovanskim gostom. — Rokopise prosimo poslati zanesljivo do 18. avgusta t. l.

Iz stanovanjskega odseka.

Udeležence in udeleženci Zavezinega jubileja naj sporoče, ali si žele  
1. prenočišče v hotelu,  
2. prenočišče privatno,  
3. prenočišče skupno (brezplačno).  
Ta naznanila, ki naj tudi povedo, za koliko noči si posameznik želi prenočišča, je poslati najpozneje do 25. avgusta t. l. na naslov: Ludovik Dermelj, učitelj v Ljubljani, Gluhonemnica.

Iz banketnega odseka.

Kdor se udeleži slavnostnega banketa dne 7. septembra v hotelu Tivoli, naj prijavi svojo udeležbo najpozneje do 25. avgusta t. l. na naslov: Ludovik Dermelj, učitelj v Ljubljani, Gluhonemnica. (Cena za osebo 5 K). Kdor se prijavi, se s tem obenem obveže, da se banketa res udeleži, oziroma — če bi se ga ne udeležil — da plača naznanjeno ceno.

Iz sprejemnega odseka.

Sprejemni odsek se pripravlja, da priredi vsemu učiteljstvu, ki se udeleži Zavezinega jubileja, čim lepši in dostojnejši sprejem. Kdaj se oficialni sprejem vrši, javimo pravočasno.

Spominski spis.

Zaveza izda za svoj jubilej spominski spis, ki objavi zgodovino Zaveze in zgodovino slovanskega učiteljstva v dobi 25 let. Po obliki in vsebini bo ta spis odlično delo. Že danes opozarjamo nanj!

## LISTEK.

† Jožef Sedlak.

Z nepopisno naglico se odpirajo v zadnjih mesecih grobna vrata, ki nam redčijo naše vrste. Tovariš za tovarišem nas zapušča. Komaj smo pokopali Letnerja, Pretnerja — pa že smo zopet spremili k večnemu počitku dne 6. avgusta t. l. v 46. letu starosti umrlega Jožefa Sedlaka, nadučitelja na Jesenicah.

Joško! Slutil si bližajočo se smrt. Hodil si zadnje mesece na pokopališče, kjer si si med grobovi izbiral svoj kotiček. »Bomo šli za zid«, si mi ponovno poudarjal. Kdo je mogel verovati, da se bo tvoja želodčna bolezen, kakor si jo imenoval, tako hitro razpasla in te tako nanaglo ugonobila. Danes, ko že snivaš v hladni gomili pod Kamniškimi planinami, ko uživaš mir v lepšem svetu, te razumem in se spominjam tvojega trpega življenja.

Življenje pokojnega nadučitelja je dolga vez žalosti in bede.

## Natančen vzpored.

Natančen vzpored bomo mogli priobčiti v svojem listu v številki, ki izide dne 29. t. m. — Dne 19. t. m. se vrši na Dunaju seja odbora Zveze slovanskega učiteljstva v Avstriji, ki se je udeleži tovariš L. Jelenec. — Na Dunaju se domenijo o vseh podrobnostih, in na podlagi Jelenčevega referata bomo po njegovem poratku z Dunaja sestavili in objavili natančen vzpored.

## Predizobrazba učiteljstva.

Genova, 6. avgusta 1913.

Včerajšnji »Berliner Tageblatt« priobčuje na uvodnem mestu pod zgorajšnjim naslovom članek znamenitega nemškega pedagoga J. Tews, ki kaže, kako živo se zanima Nemčija za vzgojo dobrega učiteljstva. Ker list večini slovanskega učiteljstva ni na razpolago, naj podam tu iz solnčne Italije glavne misli tega zanimivega članka:

V Essenu nameravajo osnovati naučno ministrstvo, kraljeve vlade v Düsseldorfu, Arnsbergu in Münsteru prvi nemški pedagoški seminar s psihološkim in pedagoškim laboratorijem za praktične vaje, biblioteko in zbirko učil.

Ljudskošolski učitelji so si že sami ustvarili mnogo zavodov, ki so urejeni po vzorcu univerz. Berlinsko učiteljsko društvo vzdržuje že več nego trideset let znanstvena predavanja, ki jih obiskuje letno po več sto učiteljev in učiteljic. Tudi po jako mnogih drugih nemških mestih prirejajo tamošnja učiteljska društva vseučiliščne kurze. Večja učiteljska društva v Berlinu, Lipskem, Monakovem in dr. vzdržujejo celo institute za pedagoška in psihološka raziskavanja, ki jih smatrajo najboljši znanstveniki za vzorne.

Prusija zapira še vedno učiteljstvu pot na univerzo, čeprav prireja tečaje v Berlinu, Poznu in Münsteru, ki so osnovani po vzorcu seminarjev. Na Saškem, Vrttembergem, Turinskem in Hesenskem pa more ljudskošolsko učiteljstvo že več desetletij obiskovati univerze.

To so šele začetki učiteljske izobrazbe, ki bi odgovarjala potrebi in duhu časa. Treba jo je temeljito reformirati v vseh ozirih. Predvsem naj se ne razlikuje od one — drugih stanov, ki zahtevajo temeljite, splošne, teoretične in praktične strokovne naobrazbe. Razlika med učitelji in nadučitelji (= profesorji, nadučitelj po-

meni namreč v Nemčiji našega srednješolskega učitelja) naj popolnoma odpade. Oboji potrebujejo v enaki meri temeljite splošne in skrbne pedagoške naobrazbe. Višja šola poučuje samo par predmetov več, ki jih na ljudski in nadaljevalni šoli ni, vse ostalo je pa v splošnem isto, zakaj torej povsem različna predizobrazba, zakaj se zapira učiteljstvu pot k izpopolnitvi, med tem ko je to dovoljeno njegovemu učencu. Razlika ni nikjer upravičena, obratno celo kvarna, ker se odrija pogosto mnogo bolj zmožnega učitelja in tišči dalje nenadarenega absolviranca gimnazije ali realke. Po temeljito izobraženem učitelstvu bi dobile tudi višje šole mnogo boljši material, kar je dandanes še posebno važno.

Učitelj in nadučitelj (= profesor!) potrebuje isto izobrazbo, šele končno naj se učitelji v svoje predmete nekoliko bolj poglobe.

Današnje razmere je prav izborno karakteriziral že slavni profesor Rein iz Jene, ko je izrekel duhovito antitezo, da namreč manjka ljudskošolskemu učitelstvu znanosti (v Avstriji tudi psihologije in pedagogike), nadučitelju pa pedagogike.

Če osnujejo visoke šole za izobrazbo učiteljev nekaj odstotkov nenormalnih otrok, koliko bolj je še treba visokih šol za učiteljstvo normalnih, ki nam bodo s svojim delom in s svojo močjo zagotovili bodočnost.

V vseh nazadnjaštvih tekmuje naša Avstrija s svojo nemško zaveznico, samo tam, kjer je v resnici napredna, tam pa ne hodi z njo. Mi omeni tovariš, ko sva čitala tu v prekrasni Genovi navedene misli in čakala na parnik, ki naju odpelje na otok Elbo. Fran E.

## 25-letnica „Učiteljskega društva za postojnski šolski okraj“.

(Konec.)

Tovariš Horvat je nato poročal o zgodovini učiteljskega društva za postojnski šolski okraj.

Poročilo slove tako:

Viribus unitis!

Cesarjevo geslo.

Po tem cesarjevem geslu so se začeli združevati tudi njegovi zvesti podložniki. Ko se je pomnožilo število učiteljev, so se

škem potoku, 5 let pa sedaj v isti lastnosti na Jesenicah.

Neuravnano gmotno stanje, ločeno življenje od svoje družine, ki živi zaradi izobrazbe otrok v Ljubljani, pomanjkanje prave potrebe in prirejanje njegovemu želodcu primerne hrane, političke razmere na Jesenicah, vse to je zadnje mesece duševno in telesno tako vplivalo nanj, da se je umaknil iz vsake družbe in živel v težkem premišljevanju sam in zapuščen v svoji sobi.

Mesec dni pred počitnicami je jel vidno hirati. V počitnicah je pričel polegati, na zdravnikov nasvet pa je šel iskat zdravlja v bolnišnico, kjer je za 14 dni umrl. Obdukcija je dokazala, da je imel bolezen tudi v črevesih.

Rešen je krutega boja, ki je usojen učiteljstvu, umaknil se je svetu, kjer je imela zanj vsaka cvetka trnje, vsako njegovo delovanje zavist.

Da bi našel pravega naslednika!

L. P.

združili tudi ti v svojih zvezah ter deželnih in okrajnih društvih, ker so izprevideli, da je le potomi splošne organizacije mogoče doseči kaj uspehov.

Na ta način se je porodilo tudi naše društvo in se je ustanovilo v spomin 40-letnega vladanja našega presvetlega cesarja ter je naše tačasno učiteljstvo že ob rojstvu društva pokazalo svojo lojalnost napram svojemu vladarju. Tako tudi poslej, v dolgih 25 letih svojega obstanka ni nikdar zamudilo pokazati v besedah in dejanjih svojih vdanih čuvstev napram Njegovemu Veličanstvu in obenem Njegovemu prejasni rodovini.

V veselih dneh se je radovalo naše učiteljstvo, enako tugovalo v bridkih slučajih, ko so strašni udarci usode udarjali na našega vladarja.

Zaradi prekratkega časa ne navajam posameznosti, ki so itak znane skrbnemu učitelju in učiteljici, a poudarjati moram z glasnim klicem dejstvo, da smo ta lojalna čuvstva razširjali v šoli med našo ljubljeno šolsko mladino, premnogo tovarišev pa tudi pri javnih manifestacijah. Poudarjam to dejstvo zlasti zaradi tega, ker se nam hoče z gotove strani in z dovolj očitnim namenom kratiti našo pošteno vdanost do našega Najvišjega gospodarja. Obenem se dovoljujem izreči jasno in odločno, da hočemo ostati nepremakljivi do konca dni našega življenja, namreč lojalni do mozga, po znanem pesnikovem izreku: »Mi pa ostanemo, kakor smo b'li« (Ploskanje.)

Splošno sem prisiljen omeniti iz naše društvene zgodovine še eno dejstvo, namreč ločitev duhov v dvojni družvi.

V zgodovini društva berem, da so se hoteli odcepiti od nas kmalu po ustanovitvi društva naši Vipavci, toda ne zaradi tega, da ne bi se strinjali z načeli društva, marveč iz edinega vzroka, ker so od nas preoddaljeni in se ne morejo udeleževati naših shodov. Zato se je priredil v letu 1892 izredni občni zbor v Št. Vidu nad Vipavo, kjer se je zopet poravnala do tedaj nekoliko razrahljana edinost.

Prava ločitev duhov pa — kakor trdijo »oni« — se je začela v letu 1909, ne da bi za to dalo niti društvo samo, niti predsedništvo najmanjšega povoda.

Jaz sem 24 let član društva in — kakor me poznate, nočem se nikakor ponašati — sem tudi pobožen do skrajnosti, celo toliko, da je to nekaterim gospodom naravnost preveč — pa izjavljam odločno ob našem srebnem jubileju, da se niti v društvu niti iz društva ni pičice pisalo ali predavalo proti naši sveti cerkvi ali duhovščini. Če je kateri med nami, ki more kaj nasprotnega trditi, naj vstane! (Nihče!)

In najbolj karakteristične so besede, ki jih je izpregovoril l. 1900, moj nekdanji dobri tovariš Fr. Jaklič, da smo zaradi tega liberalci, to je po njihovem — seveda — brezverci, ker smo kot društvo privelek liberalne stranke. In čudo! Baš l. 1900 je ustanovil on učiteljsko društvece, ki je moralo uspevati celih 9 let s par člani in životariti v S. L. S. in so šele v tem letu naši sedanji »krščanski« tovariši spoznali, da smo mi »brezverci«. Iz tega spoznamo, da so bili oni vsaj jako, jako omejeni ali pa ni bil to resnični vzrok za odpač. Ker pa ne smatram svojih tovarišev za toliko zaostalih, smatram njihov odstop za oškodovanje splošnih učiteljskih namerov, ker so s tem kršili slovo, le po kateri in zaradi katere bi mogli edino imponirati tudi vsem političkim strankam, pa bi še kaj več dosegli, vsaj nekaj pošte-